

УДК 811

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-4/20>**Емірамзаєва А. С.**

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Семенець О. С.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ЦІННОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ПОСТКОЛОНІАЛЬНОМУ РОМАНІ АМІНА МААЛУФА «ВОРОТА ЛЕВАНТУ»

У статті проаналізовано роман франкомовного постколоніального письменника Аміна Маалуфа «Ворота Леванту», романи якого перекладені більше ніж 20-ма мовами, удостоєні низки премій і є постійним об'єктом західних наукових розвідок, але на вітчизняних літературознавчих теренах досі залишаються на маргінесах. З огляду на посилення в Україні інтересу гуманітаристів до проблем постколоніалізму, кроскультурності та мультикультуралізму творчий доробок Аміна Маалуфа актуалізується як для вітчизняного читача, так і для науковців. Це пояснюється тим, що в його романах порушується низка актуальних питань (загальнолюдські цінності, національна специфіка певного регіону), а головним є збереження національної та культурної ідентичності.

Межова ідентичність, гібридність, амбівалентність – усе це ознаки порубіжної свідомості, які характерні для кроскультурного світогляду й творчості Аміна Маалуфа. У статті простежено риси автобіографізму в досліджуваному історичному романі. Бажаючи поділитися особистим міжкультурним досвідом, письменник ліванського походження вустами головного героя, який переживає безліч епізодів, схожих з епізодами з життя автора (переїзд із Лівану до Франції, розлука з вагітною дружиною через війну), вербалізує основну ідею своєї творчості – заклик до пошуку згоди між людьми. Письменник звертається до історії не одного народу, а цілого культурного регіону – Сходу.

Екстраполюючи власний міжкультурний досвід на тло роману, письменник переконує читача, що загальнолюдські цінності (любов, сім'я, мир, свобода) спільні в людей усіх культур, національностей і віросповідань. Він зіставляє культури Заходу і Сходу, знаходить позитивне в кожній із них і закликає до збереження власної національної й культурної ідентичності, пам'яті роду і традицій у глобалізованому мультикультурному соціумі.

Ключові слова: Амін Маалуф, «Ворота Леванту», постколоніальний роман, національна ідентичність, цінності.

Постановка проблеми. Франкомовна постколоніальна література є одним із відносно нових явищ, кількість франкомовних постколоніальних авторів зростає щороку за рахунок авторів-мігрантів у Франції та країнах франкомовного простору. Здебільшого це письменники, які пишуть французькою мовою, але при цьому є представниками інших країн (наприклад, Ахмаду Курума, Амін Маалуф, Ясмін Хадра).

Об'єкт дослідження актуалізується кількома чинниками. По-перше, прагнення осмислити наслідки колоніального правління провокує посилення у всьому світі читацького й наукового інтересу до творчості письменників-постколоніалістів. Про це свідчить відзнака Нобелівськими преміями з літератури Джона Кутзее, Надін Горді-

мер, Відьядхара Найпола, Дерека Волкотта, Воле Шоїнки, а також численні постколоніальні літературознавчі студії, які «використовують найрізноманітніші теоретичні моделі для аналізу культури тих народів, які звільнилися з-під колоніального гніту» і «порушують проблеми етнічності, національної ідентичності, культурної універсальності, культурної гібридності та культурної відмінності, проблеми мови, історії» (М. Зубицька).

По-друге, активізація постколоніальних студій в сучасній Україні (О. Забужко, Т. Гундорова, О. Грабович, М. Павлишин, Р. Чопик, Р. Голод) пов'язана з усвідомленням тоталітарної колонізації та нав'язуванням українцям комплексу меншовартості, що актуалізує творчий доробок закордонних постколоніальних письменників як досвіду їх

антиколоніальної боротьби та пошуків національної ідентичності. Застосування постколоніальної методології, на думку Т. Гундорової, дає змогу «демаскувати відкриті і приховані механізми колоніального й неокolonіального поневолення» [2].

Творчість франкомовних письменників країн Західної і Північної Африки та Близького Сходу, яка несе відбитки різних культур, викликає інтерес у багатьох дослідників. Це зумовлено тим, що на цих територіях зустрілися різні народи та культури, які співіснували, перетиналися, змішувалися протягом століть. Цей феномен, спричинений процесом колонізації, породив літературну творчість, натхненну складною, навіть трагічною історією. Дослідження творів франкомовних постколоніальних письменників безпосередньо відображає їх міжкультурне положення. Вони є носіями, які відстоюють свою ідентичність, звертаючи увагу у своїх творах на теми національної та культурної гібридності. Бажання поділитися особистим міжкультурним досвідом часто є головним мотивом, який спонукає постколоніалістів до творчості.

Франкомовна література має нерозривний зв'язок із поняттям «франкофонія» (*la francophonie*), яке зародилося наприкінці XIX століття. Якщо на момент виникнення (кінець XIX століття) термін «франкофонія» означав сукупність територій, де розповсюджена французька мова, та людей, які нею розмовляють, то нині «франкофонія» трактується значно ширше. З 1968 року термін увійшов до словників і на той час мав два значення: 1) вміння говорити французькою; 2) спільнота народів, які розмовляють французькою. Незабаром франкофонія почала ототожнюватися з усвідомленням приналежності до численної групи людей, які поділяють спільні цінності, інтерес до французької мови та культури, співіснуючи у так званій франкомовній спільноті. Поступово франкофонія стала засобом взаємодії між різними культурами та державами. Нині вона включає в себе кооперацію та співробітництво франкомовних країн у різних сферах суспільної діяльності (культура, економіка, техніка) [5].

Важливою рисою постколоніальної літератури є створення твору мовою «іншого», тобто колишнього колонізатора, що пов'язано з «прикордонністю» двох культур і світів. У ситуації з франкомовною постколоніальною літературою йтиметься про синтез східної і західної цивілізацій. Нині наукове осмислення франкомовної літератури Магрибу не має повноцінного місця в літературознавстві. Цю літературу не можна класифікувати як споконвічно французьку, ста-

туса арабської вона теж не може мати, оскільки створюється французькою мовою.

М. Боруруєва, дослідниця франкомовної літератури країн Магрибу, вважає, що «використання «чужої» мови тягне за собою зміну культурного коду, при цьому французькою мовою виражається певна культурна ідентичність, відмінна від європейської. Європейська мова використовується для осмислення соціокультурної дійсності незахідного типу, що само по собі породжує низку методологічних проблем при вивченні франкомовної літератури» [1, с. 275].

У цій літературознавчій розвідці ми зосередимо увагу на творчій особистості Аміна Маалуфа, який є одним із найяскравіших представників франкомовної літератури Магрибу та Леванту. У своїй творчості він звертається до історії не одного народу, а цілого культурного регіону – Сходу (мається на увазі мусульманський геокультурний регіон, який простягається від Північної Африки до Передньої Азії, а також, враховуючи історичний контекст, включає християнський і зороастрійський Схід).

Постановка завдання. Метою дослідження є комплексний аналіз загальнолюдських цінностей у постколоніальному романі Аміна Маалуфа «Ворота Леванту». Поставлена **мета** передбачає розв'язання таких **завдань**: проаналізувати твір і виділити основні фактори формування творчої індивідуальності, мультикультурної особистості, що відображає процеси формування державності й національної ідентичності у країнах, які звільнилися, і становлення мультикультурного суспільства у країнах Західної Європи в другій половині XX століття; сценарії людської поведінки, закони соціуму, а також його ціннісні установки, яким притаманна складна інтелектуальна психологічна природа і спрямованість на пошук культурної ідентичності як загальнолюдської морально-етичної цінності, чим визначається висока значимість постколоніального роману «Ворота Леванту».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчий доробок сучасного франкомовного постколоніального письменника ліванського походження Аміна Маалуфа є дуже відомим. Його книги перекладені 27-ма мовами, їх читають як на Заході, так і на Сході. Українською мовою перекладений лише один його роман «Самарканд». У 2016 році Регіональна Асоціація випускників Університету Аквітанії (ARDUA) організувала конференцію, повністю присвячену творам Аміна Маалуфа, за підсумками якої вийшла збірка доповідей [11]. Він, як і інші представники франкомов-

ної постколоніальної літератури, у своїх творах зачіпає тему культурної ідентичності.

У зарубіжному літературознавчому просторі аналізом творчого доробку письменника займаються Крістіан Шоле Ашур, Евелін Арго, Жумана Байє, Жорж Кальдерон, Жан-П'єр Кастеллані, Каролін Дюпон, Оттмар Ет, Ентоні Жоа, Жозеф Маалуф, Стефан Мурад і Невін ал-Носсері. Часто можна зустріти аспектні розвідки, присвячені гетеролінгвізму творів Аміна Маалуфа (Фіда Дакруб, Майя Халед, Марі Нодан, Т. Л. Черноситова, Ю. С. Пузанова), дослідженню принципів історизму у творчості письменника (Карін Бурже, Абдалла Уалі Аламі, Наджіб Редуан). У вітчизняному ж літературознавчому просторі маємо поодинокі статті, відгуки, рецензії та незначну кількість наукових праць, серед яких необхідно згадати Ю. Павленко, яка зосередила свою увагу на транскультурному кодї його творчості [7].

Виклад основного матеріалу. Французький письменник ліванського походження Амін Маалуф народився 25 лютого 1949 року у Бейруті в освіченій франкомовній сім'ї. Батько – журналіст, поет і художник з раннього дитинства прищепив синові любов до літератури, і юний Амін із задоволенням читав романи Діккенса, Дюма і Марка Твена.

Родичі Аміна Маалуфа з боку батька розмовляють англійською, а з боку матері – французькою. Дід письменника також народився у ліванському селі, але, будучи підлітком, він переїхав до Єгипту, де провів усе своє життя і зустрів майбутню дружину, яка народилася в Стамбулі і говорила арабською з турецьким акцентом. Її батько був суддею у Туреччині, але вся сім'я була змушена втекти до Єгипту, покинувши будинок і все своє майно під час різанини 1915 року.

У 1971 році Амін Маалуф – журналіст-початківець, він працює в ліванській газеті «День», пише на міжнародні теми. Протягом п'яти років він об'їздив понад 60 країн і став свідком найважливіших подій, які відбувалися у світі. Амін Маалуф рано почав писати. У нього ніколи не виникало сумніву в тому, що його життя буде пов'язане з письменством, оскільки це було сімейною традицією. Причому писати Маалуф починає арабською мовою. У його родині, на відміну від інших «офранцузжених» ліванців, завжди говорили арабською. Французька для Аміна Маалуфа була тільки мовою школи, на вулиці або вдома він розмовляв арабською, тому і перші свої спроби писати він робить цією мовою.

У 1975 році починається війна у Лівані. В Аміна Маалуфа – двоє дітей і вагітна дружина.

Усвідомлюючи, що не може більше залишатися в рідному Лівані, він приймає рішення залишити його. 16 червня 1976 року письменник відправляється до Франції. Пізніше він говорив, що, якби не війна, він би ніколи не покинув батьківщину.

Навесні 1981 року Амін Маалуф підписує свій перший контракт на видавництво книги з робочою назвою «Хрестові походи очима арабів». Далі буде роман про Гранаду XVI століття під назвою «Лев Африканський» (*“Léon l'Africain”*), премія Спілки видавців Франції за роман «Самарканд» (*“Samarcande”*), присвячений життю Омара Хайяма, романи «Сади світла» (*“Les Jardins de lumiere”*) та «Перші століття після Беатріс», Гонкурівська премія за роман «Скеля Таніоса» (*“Le Rocher de Tanios”*) у 1993 році, роман «Ворота Леванта» (*“Les Échelles du Levant”*) та *“Les Désorientés”*. Його перу належать також публіцистичні твори *“Les Croisades vues par les Arabes”*, *“Les Identités meurtrieres”*, *“Origines”*, *“Le Dérèglement du monde”*, *“Quand nos civilisations s'épuisent”* [12].

Роман «Ворота Леванту» (1996 року), який потрапив до цього наукового дослідження, за будовою нагадує твори Г. Джен, побудовані за канонами постмодерністського наративу, які мають на увазі децентрацію і фрагментованість тексту, іронію і самоіронію, подвійне кодування, багаторівневу інтертекстуальність [6, с. 176]. У ньому Амін Маалуф закликає людей до миру, незважаючи на всі релігійні та етнічні відмінності. Головний герой роману переживає безліч епізодів, які перегукуються з епізодами з життя автора: переїзд із Лівану до Франції, розлука з вагітною дружиною через війну. Саме у цьому романі концентрується основна ідея всієї творчості Аміна Маалуфа – заклик до пошуку згоди між людьми, незважаючи на етнічну та релігійну приналежність.

Левантом називають великий регіон Східного Середземномор'я, який розташований між Туреччиною і Єгиптом («перехрестя між Передньою Азією, східним Середземномор'ям і північно-східною Африкою» [3]. До нього відносяться Сирія, Єгипет, Туреччина, Ізраїль, Палестина, Йорданія, Ліван. У більш вузькому сенсі Левант включає в себе Ліван, Сирію та Палестину, які були осередками торгівлі, оскільки пов'язували Захід і Схід. Країни Леванту, постійно перебуваючи у війнах, не могли розвивати культурну самоідентичність. Більшість країн протягом кількох століть переходили від одних завойовників до інших.

Амін Маалуф у рідному місті прожив 27 років. Нині він живе у Франції, де пише свої твори французькою мовою. Роман «Ворота Леванту»

є найбільш автобіографічним з усіх історичних романів автора. Головний герой цього роману – метис Оссіан. Він переживає безліч епізодів, подібних із долею автора: коріння матері зі Стамбулу, переїзд із Лівану до Франції, розлука з вагітною дружиною через війну. Герой, як і його батько, одружується з дівчиною іншого віросповідання. Письменник, мешкаючи далеко від батьківщини, не відрікається ні від свого «ліванства», ні від французького громадянства, ні про етнічні, ні про конфесійні, ні про громадянські «ідентичності» він не веде розмову. Будучи «культурним метисом», він відстоює цілісність, неподільність свого «я», яка складається із композиції численних «компонентів», які тільки в єдності складної мозаїки створюють певну особистісну цінність [8].

У романі «Ворота Леванту» Амін Маалуф починає оповідь з історії пращурів головного героя, створюючи жахливу панораму війни ХХ століття. На тлі цієї панорами читач бачить трагічну долю Оссіана і ту шкоду, яку йому завдає війна. Цей збиток не фізичний, а моральний – головний герой буквально божеволіє. Таким чином Амін Маалуф показує невидимий бік наслідків війни і нездійсненні надії, покладені на ХХ століття. *«Ведь я тоже мечтал об этом, верил, что XX века суждено продолжит все самые благородные начинания XIX столетия. И если бы мне удалось сохранить до сегодняшнего дня мужество мечтать, я бы стал мечтать снова. В этом мы похожи как отец и сын, уж простите мне подобную банальность. Но я следовал за ним только до определенного момента и останавливался, когда он начинал говорить, что мир нуждается в людях исключительных, призванных пробудить его и начертать ему путь, в революционерах, которые опирались бы на Восток, устремляя взор на Запад»* [4].

У романі головний герой Оссіан починає свою розповідь із подій, які відбувалися задовго до його народження. Повалений монарх – пращур головного героя. Після політичного перевороту він загадковим чином помирає, а його дочка божеволіє. Лікар сім'ї бере її під своє піклування та одружується з нею. У цій сім'ї на світ з'являється батько головного героя. Оскільки люди вищого світу воліють не переступати порогу будинку такої сім'ї, навколо батька Оссіана утворюється суспільство таких же відкинутих, але талановитих і прогресивних людей. Вони належали різним націям і віросповіданням, спілкувалися на різні теми. Їх об'єднували спільні цікаві заняття (наукові відкриття, технічні нововведення, а найпочесніше місце займала фотографія).

Спокійне життя цієї спільноти порушують хвилювання в Адані 1909 року. Кращий друг батька Оссіана – Нубар, який потім став його дідусем, він ховається в будинку свого друга і мріє мігрувати у більш спокійну країну. Кетабдар не хоче залишати товариша і переїжджає разом із ним до Лівану. За це друг Нубар обіцяє йому руку своєї дочки: *«Особую ценность – множество других людей громогласно настаивали на своих различиях, тогда как эти двое заявляли, что их объединяет дружба. Они торжественно и слегка по-детски клялись друг другу, что ничто их не разлучит»* [4]. Минає кілька мирних років у Лівані, які знову перериваються війною 1914 року.

Залишившись без підтримки своєї жінки, яка померла дуже молодою, батько Оссіана намагається дати своїм дітям усе, а головне – освіту. У зв'язку з тим, що ситуація була не стабільною і освіта занепадала, хоча були часи, коли освіта на Сході була на високому рівні, Кетабдар – турецький принц як представник столітніх правителів Сходу – османів підбирав викладачів із різнобічними поглядами (*«Для своих детей он желал таких преподавателей, каких не приняла бы ни одна школа. Подлинными учителями, говорил он, являются лишь те, кто дает возможность познать разные истины»*) [4].

Батько покладає на героя великі надії, вважає, що син стане революціонером (*«Отцу хотелось бы, чтобы я встал во главе какого-нибудь революционного движения»*) [4]. Оссіан мріяв про інше: скоріше поїхати до Франції і там вивчитися на лікаря. Він вирушає до Франції і вступає на медичний факультет: *«Я все больше и больше думал об университете в Монпелье, медицинский факультет которого считался одним из самых престижных в мире»* [4]. У Франції головному герою дуже подобалося вчитися. Його цінували та прислухалися до його думки: *«Вместе с тем в Монпелье у меня появилась сфера, где я обрел некоторое влияние, так что товарищи ко мне прислушивались. Если разговор заходил о занятиях, которые были все же главным предметом наших забот, мое мнение считалось самым веским. Даже те, кто был старше меня, относились к нему с почтением. Когда речь идет о биологии или химии, разница между иностранцем и жителем страны исчезает»* [4]. Але його сподівання на спокійне майбутнє руйнує Друга світова війна. Завдяки випадку Оссіан стає членом руху Опору і наступні кілька років присвячує діяльності підпілля.

Саме серед членів підпілля Оссіан зустрічає дівчину Клару. Незважаючи на те, що вона

еврейка, а він мусульманин, ці двоє пов'язують свої долі. Щастя героїв триває недовго – їх розлучає війна. Клара, яка була на сьомому місяці вагітності, залишається в місті, де була війна. Оссіан, залишивши Клару у Хайфі, був змушений повернутися додому у Бейрут, тому що в Хайфу приходить невтішна звістка про те, що батько Оссіана помирає. Від того, що Оссіан не може дізнатися ніяких новин про дружину і дитину, він починає повільно втрачати розум. Скориставшись цією ситуацією, молодший брат головного героя відправляє його в психіатричну лікарню, де Оссіан проведе більше 20 років свого життя.

Рятує героя від такої страшної долі тільки візит його дочки, яка розшукує Оссіана. Слова листа, який вона передає батькові, змушують його знову почати боротися за своє майбутнє. Оссіан проходить довгий шлях відновлення розуму: він таємно перестає приймати ліки, робить вправи на тренування пам'яті. Коли в Лівані розгорається черговий військовий конфлікт і всі санітари зникають з лікарні, кинувши там своїх пацієнтів, Оссіан нарешті залишає місце свого ув'язнення і через десятки років возз'єднується зі своєю дружиною.

Традиція терплячості людей один до одного, поваги до своїх пращурів незалежно від їх релігійної або національної належності, а також гармонійне усвідомлення особистості як продукту впливу різних культур бере свій початок із роду Оссіана від далеких пращурів і передається в майбутнє за допомогою його дочки: *«Надя была мусульманкой в глазах мусульман и еврейкой в глазах евреев; в ее собственных глазах можно было выбирать между этими двумя религиями или отказаться от них – она предпочла взять обе одновременно. Да, обе одновременно, и еще многое другое. Она гордилась всеми своими предками – как завоевателями, так и беглецами из Центральной Азии, Анатолии, Украины, Аравии, Бессарабии, Армении, Баварии. У нее не было никакого желания делать выбор между разными каплями своей крови, частичками своей души!»* [4].

Проблему власної ідентифікації Амін Маалуф вирішує просто: оскільки культура Сходу, де він народився і провів дитинство, і Заходу, де він прожив тривалий час, вплинули на нього однаково, він не може сказати про себе, що належить тільки до однієї культурної традиції. Автор вважає, що його ідентичність включає в себе обидві ці приналежності: «Чи означає це, що я наполовину француз, а наполовину ліванець? Звичайно, ні. Ідентичність не може бути розділена. Ти не можеш поділити її на половинки, третини або будь-які інші частини.

Я не володію кількома ідентичностями відразу, у мене є тільки одна, змішана з безлічі компонентів, яка представляє мою унікальність, як ідентичність інших людей представляє їх індивідуальність» [10].

Вибір жанру історичного роману Аміна Маалуфа пояснюється прагненням письменника показати причини і передумови важливих проблем сучасності, а також пошуком ідентичності східного геокультурного регіону. Звернення до проблеми співіснування цивілізацій Сходу і Заходу в історичному і сучасному контексті багато в чому пояснюється результатом осмислення письменником своєї долі, яка усвідомлюється не ізольовано, а в нерозривному зв'язку з історичною канвою і суспільними настроями.

У своїй творчості Амін Маалуф насичує історичний роман особливою східною специфікою. Крім змістовного аспекту його творів, які звернені до історії Сходу і барвисто зображують дійсність у найдрібніших деталях (опис міст Стамбул, Адана, Бейрут), письменник також використовує традиційні вислови зі східного фольклору: *«У нас есть несколько пословиц, в которых говорится, что человек умирает лишь тогда, когда кончается масло в его лампе жизни, и прочие в таком же духе»* [4]. Мається на увазі, що все можна вирішити, крім смерті. Також у романі часто згадується тюркський тотем Вовк: *«Волк сражается, чтобы выжить или сохранить свободу. Если ему не угрожают, он следует своей дорогой, величественный и невозмутимый»* [4].

Головний герой роману «Ворота Леванту», дивлячись на таку самовіддану молодь Франції, дивується, як вони так віддано виконують свою функцію в оперативній групі і при цьому не вірять у Бога: *«Как объяснить, почему они полностью отдавались столь неблагодарному делу, в котором ежесекундно рисковали жизнью, не надеясь даже на малейшее материальное или моральное удовлетворение? Некоторые из них не верили даже в Бога, отказавшись тем самым от надежды на награду в будущей жизни»* [4].

Амін Маалуф намагався звернути особливу увагу на необхідність знання історії для розуміння подій сьогодення і поведінки людей у сучасному світі. Причини більшості подій, які нині відбуваються, криються в минулому, і для їх всебічного аналізу необхідно враховувати безліч історичних передумов. Ні в якому випадку людина не повинна відмовлятися від історії або мови, яка залишила відбиток у її культурі.

У творі «Ворота Леванту» Амін Маалуф показує, як людина швидко відмовляється від себе, адже, відмовившись від культури, яка існувала 400 років, від

якої залишився відбиток, людина втрачає часточку себе: «Верно, что между двумя войнами страна уже стала подмандатной французской территорией. В сущности, ее отдали под управление французов совсем недавно – после четырехвекового османского владычества. Но внезапно все разучились понимать турецкий язык!» [4]. У романі є надія на краще майбутнє. Вона передається вустами головного героя у розповіді про надії свого батька: «И какие мечты! Пожелай я изобразить их в несколько карикатурном виде, то сказал бы, что он грезил о мире, где будут существовать одни лишь изысканно-любезные, безупречно одетые и невероятно великодушные мужчины, склоняющиеся в низком поклоне перед дамами, отбрасывающие пренебрежительным жестом все расовые, языковые и религиозные различия, питающие детскую страсть к фотографии, авиации, радиоприемникам и кинематографу» [4].

Як автор історичних романів Амін Маалуф намагається шукати позитивні моменти історії у жахитті, показуючи, як люди об'єднуються, захищаючи сім'ї і країну, в якій живуть. Описуючи події ХХ століття з низкою безперервних воєн і конфліктів, письменник показує ту непоправну шкоду, якої завдає війна. У цій книзі йдеться не про смерті і зруйновані міста: тут показуються зруйновані долі, втрачене щастя людей. Расова ненависть і дискримінація викликають у головного героя обурення: «Зато расовая ненависть и дискриминация вызывают у меня омерзение. Мой отец – турок, моя мать была армянкой, и они протянули друг другу руки во время резни именно потому, что сумели отказаться от ненависти. И я это от них унаследовал» [4].

Арабо-ізраїльський конфлікт, який вибухнув незабаром після закінчення Другої світової війни,

розлучив головного героя з його дружиною-єврейкою і їхньою дочкою, яка ще не народилася. Це протистояння двох етносів, засноване на територіальних претензіях, а також релігійних і культурних відмінностях, трагічно змінило життя Оссіана. Важливою деталлю є той факт, що дочка головного героя, як і її батько, в процесі ідентифікації приймає усі приналежності і в підсумку формує стійку композитну власну ідентичність.

Позиція Аміна Маалуфа, яка читається між рядків його роману, є спробою знайти новий найбільш прийнятний спосіб співіснування культур в умовах сучасного світу. Амін Маалуф виступає проти ігнорування відмінностей культур Заходу і Сходу, конфліктів між ними, проти звуження ідентичності, яке завдає страждань людям: «Клара противоречила мне лишь для того, чтобы защитить арабов и напомнить, что я должен лучше их понимать; я же отвечал ей упрёком, что она слишком строга к своим братьям по вере. Других поводов для спора мы не имели» [4].

Висновки і пропозиції. Пошук своєї ідентичності є головною проблемою сучасної франкомовної постколоніальної літератури. При формуванні ідентичності важливе місце займає культура, тому самопізнання допомагає зрозуміти і прийняти реальну картину світу. У досліджуваному романі «Ворота Леванту» автор намагався на прикладі злиття кількох протилежних культур продемонструвати, що це сприяє розвитку гібридної ідентичності в людині, дає змогу зберегти мир, любов, життя у світі. Результати дослідження можуть бути використані в якості теоретичного і методологічного інструментарію для подальших досліджень із тематики роботи.

Список літератури:

1. Боруруева Н. В. Проблемы изучения франкофонной литературы (на примере франкоязычной литературы стран Магриба). *Ярославский педагогический вестник*. 2012. № 1. Том I (Гуманитарные науки). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemu-izucheniya-frankofonnoy-literatury-na-primere-frankoyazychnoy-literatury-stran-magriba>.
2. Гундорова Т. Постколоніальний роман генераційної травми та постколоніальне читання на Сході Європи [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uamoderna.com/md/hundorova-postkolonial-novel-generational-trauma>.
3. История востока. Ирак и страны Леванта. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://studme.org/259542/istoriya/irak_strany_levanta.
4. Маалуф А. Врата Леванта [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://royallib.com/author/maaluf_amin.html.
5. Матюкіна О. Франкофонія в інституційній системі Франції. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2015. Вип. 24. С. 195–210. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2015_24_14.
6. Мащенко Є. А. Джен: будучі горизонти американської літератури. *Література в контексті культури. Збірник наукових праць*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. Випуск 27. С. 176–180.
7. Павленко Ю. Транскультурний код письма Аміна Маалуфа. *Сучасні літературознавчі студії*. 2015. Вип. 12. С. 414–425. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/SIs_2015_12_39.

8. Прожогина С. В. Вошедшие в храм Свободы (литературные свидетельства франко-арабов). М. : Наука, Изд. фирма «Восточная литература» РАН. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.independent-academy.net/science/library/prozhogina_xram/2_4.html.
9. Толкачев С. П. Мультикультурализм в постколониальном пространстве и кросс-культурная английская литература. [Електронний ресурс]. *Информационный гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение»*. № 1. 2013. Режим доступу: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2013/1/Tolkachev_Multiculturalism-Cross-cultural-Literature/.
10. Maalouf A. In the name of identity: violence and the need to belong. New-York, 2003.
11. Maalouf A. Heurs et malheurs de la filiation (directeur de la publication Antony Soron). Dax (France): Passiflore, 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://journals.openedition.org/studifrancesi/10084?lang=it>.
12. Amin Maalouf [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bibalex.org/Libraries/Presentation/Static/MaaloufAmin.pdf>.

Emiramzaieva A. S., Semenets O. S. COMMON HUMAN VALUES AND NATIONAL IDENTITY IN AMIN MAALUF'S POST-COLONIAL NOVEL “THE GATE OF THE LEVANT”

The article analyzes the novel “The Gate of the Levant” of the French-speaking postcolonial writer Amin Maaluf, whose novels have been translated into more than twenty languages, he won a plenty of awards and he is a constant object of Western scientific research, but in the domestic literary territory his works still remain on the sidelines. Considering the growing interest of humanitarians in Ukraine to the problems of postcolonialism, cross-culturalism and multiculturalism, the creative work of A. Maaluf is relevant for both domestic readers and scientific optics.

This is due to the fact that in his novels a number of topical issues are violated, such as universal human values, the national specifics of a certain region, and most importantly, the preservation of national and cultural identity. Borderline identity, hybridity, ambivalence are all signs of borderline consciousness, which is a sign of a cross-cultural worldview that manifests itself in the work of Amin Maaluf. The article traces the features of autobiography in the studied historical novel. Wishing to share his personal intercultural experience, the writer of Lebanese descent through the lips of the protagonist, who experiences many episodes similar to episodes from the author's fate (moving from Lebanon to France, separation from his pregnant wife due to war, etc.), verbalizes the main idea of his creativity – a call to seek agreement between people.

The writer appeals to the history of not only one nation, but a whole cultural region – the East. Extrapolating his own intercultural experience against the background of the novel, the writer convinces the reader that universal human values (love, family, peace, freedom, etc.) are common among people of all cultures, nationalities and religions. He compares the cultures of the West and the East, finds positive in each culture and calls for the preservation of their own national and cultural identity, family memory and traditions in a global multicultural society.

Key words: Amin Maaluf, Levant Gate, postcolonial novel, national identity, values.